

Landbruks- og matdepartementet

Dato: 08.12.2009
Deres ref.: 200801973-/EIE
Vår ref.: 09/701-5-V00

**MELDING OM VEDTAK
HØRING - VERNEHJEMMEL I JORDLOVEN**

Teknikk- og naturutvalget i Trøgstad kommune behandlet høringsforslaget i møte 01.12.2009 sak 53/09. Følgende vedtak ble fattet:

Teknikk- og naturutvalgets vedtak:

Trøgstad kommune er positive til at jordvernet i Norge får en sterkere stilling enn det som praktiseres i dag, og at det vurderes å ta i bruk nye virkemidler for å få dette til.

Trøgstad kommune tror ikke at innføring av vernehjemmel er den riktige vei å gå for å sikre jordvernet.

Departementet har bedt om innspill i prosessen og Trøgstad kommune ønsker å påpeke følgende viktige momenter i det videre arbeid:

- *Høringsfristen bør forlenges slik at alle involverte instanser får bedre tid til å arbeide med problemstillingene som forslaget reiser.*
- *Utredningen fra SLF er uklar på en del områder, slik at det er vanskelig å ta konkret stilling til sentrale elementer i utredningen.*
- *I det videre arbeid med å sikre jordressursene i landet bør også den dyrkbare marka vies større oppmerksomhet enn det som fremkommer av utredningen fra SLF.*

Dersom det vedtas å innføre en vernehjemmel i Jordloven, må endelige regler ledsages av regler om økonomisk erstatning.

Det må, dersom det vedtas å innføre en vernehjemmel i Jordloven, legges mye arbeid i å sikre gode, reelle medvirkningsprosesser for alle involverte parter i hver enkelt vernesak.

Med hilsen

Knut Baastad
næringssjef

Vedlegg: Samlet saksframstilling

TRØGSTAD KOMMUNE

Postadr.: Pb. 34, 1861 Trøgstad
Besøksadr.: Kirkeveien 17, Skjønhaug
Internett: www.trogstad.kommune.no
E-post: postmottak@trogstad.kommune.no

Telefon: 69 82 44 00 *
Telefaks: 69 82 44 10
Org.nr. 964 947 260
Bankkonto: 1140.07.00739

SAMLET SAKSFRAMSTILLING

Arkivsak: 09/701

HØRING – FORSLAG TIL VERNEHJEMMEL I JORDLOVEN

Saksbehandler: Knut Baastad

Arkiv: V00

Saksnr.: Utvalg
53/09 Teknikk- og naturutvalget

Møtedato
01.12.2009

Rådmannens innstilling:

Trøgstad kommune er positive til at jordvernet i Norge får en sterkere stilling enn det som praktiseres i dag, og at det vurderes å ta i bruk nye virkemidler for å få dette til.

Trøgstad kommune tror ikke at innføring av vernehjemmel er den riktige vei å gå for å sikre jordvernet.

Departementet har bedt om innspill i prosessen og Trøgstad kommune ønsker å påpeke følgende viktige momenter i det videre arbeid:

- Høringsfristen bør forlenges slik at alle involverte instanser får bedre tid til å arbeide med problemstillingene som forslaget reiser.
- Utredningen fra SLF er uklar på en del områder, slik at det er vanskelig å ta konkret stilling til sentrale elementer i utredningen.
- I det videre arbeid med å sikre jordressursene i landet bør også den dyrkbare marka vies større oppmerksomhet enn det som fremkommer av utredningen fra SLF.

Det må, dersom det vedtas å innføre en vernehjemmel i Jordloven, legges mye arbeid i å sikre gode, reelle medvirkningsprosesser for alle involverte parter i hver enkelt vernesak.

Behandling/vedtak i Teknikk- og naturutvalget den 01.12.2009 sak 53/09

Teknikk- og naturutvalgets behandling:

Ole Marius Grønlien (Sp) fremmet følgende forslag om tillegg til rådmannens innstilling:

Ny nest siste setning:

Dersom det vedtas å innføre en vernehjemmel i Jordloven, må endelige regler ledsages av regler om økonomisk erstatning.

Rådmannens innstilling med Grønliens tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

Teknikk- og naturutvalgets vedtak:

Trøgstad kommune er positive til at jordvernet i Norge får en sterkere stilling enn det som praktiseres i dag, og at det vurderes å ta i bruk nye virkemidler for å få dette til.

Trøgstad kommune tror ikke at innføring av vernehjemmel er den riktige vei å gå for å sikre jordvernet.

Departementet har bedt om innspill i prosessen og Trøgstad kommune ønsker å påpeke følgende viktige momenter i det videre arbeid:

- Høringsfristen bør forlenges slik at alle involverte instanser får bedre tid til å arbeide med problemstillingene som forslaget reiser.
- Utredningen fra SLF er uklar på en del områder, slik at det er vanskelig å ta konkret stilling til sentrale elementer i utredningen.
- I det videre arbeid med å sikre jordressursene i landet bør også den dyrkbare marka vies større oppmerksomhet enn det som fremkommer av utredningen fra SLF.

Dersom det vedtas å innføre en vernehjemmel i Jordloven, må endelige regler ledsages av regler om økonomisk erstatning.

Det må, dersom det vedtas å innføre en vernehjemmel i Jordloven, legges mye arbeid i å sikre gode, reelle medvirkningsprosesser for alle involverte parter i hver enkelt vernesak.

Bakgrunn:

Landbruks og matdepartementet sendte den 11. september i år ut på høring et forslag om endringer i Jordloven, og dette omhandler forslag til vernehjemmel i forhold til dyrket mark. Bakgrunnen for forslaget er en erkjennelse av at dyrka jord er en ikke-fornybar ressurs som det er nødvendig å verne for at vi skal kunne dyrke mat i dette landet også i framtida.

Høringsfristen er satt til 10. januar 2010.

Saksopplysninger:

Regjeringen har en målsetting om å halvere den årlige omdisponeringen av den mest verdifulle dyrka marka innen 2010. På bakgrunn av 10 års gjennomsnitt fra 1993 til 2003 utgjør dette et maksimaltall på 5700 dekar.

SSB's seneste statistikk viser at det i 2008 ble bygd ned 7900 dekar. Tallene fra tidligere år varierer, men er gjennomgående høyere enn 5700 dekar pr. år. De siste årene er det en synkende tendens, men det er fortsatt et godt stykke igjen til målet er nådd.

I følge utredningen har ikke jordloven regler som har til formål å sikre varig vern av jordressursene. Selv om det etter formålsparagrafen skal legges til rette for vern av jordsmonnet som produksjonsfaktor, er lovens regler hovedsakelig rettet mot regulering av den faktiske bruken av jorda, ikke vern i et langsiktig perspektiv. Selv om jordloven har forbud både mot omdisponering og deling av jordressursene, kan det dispenseres fra begge bestemmelser.

På bakgrunn av dette og rapporten Klimaskifte for jordvern fra 2008 fikk Statens Landbruksforvaltning (SLF) i desember 2008 i oppdrag av Landbruks og matdepartementet å utrede mulighetene for en hjemmel i Jordloven om varig vern av dyrka mark. SLF har vurdert dagens lovverk dit hen at det ikke noe sted finnes hjemmel for å verne dyrka mark med sikte på å sikre og videreføre matproduksjon. SLF hevder at en hjemmel for vern av den mest verdifulle dyrka marka vil hindre fremtidig nedbygging. Og derigjennom sikre at de mest verdifulle og mest utsatte matproduksjonsområdene i Norge kan bevares og drives nå og i framtida.

For å få dette til foreslås følgende endringer som departementet ber høringsinstansene om å gi tilbakemeldinger på:

1. Kongen får i ny § 8b i jordloven myndighet til å gi verdifulle jordressurser varig vern som jordvernområder
2. Anledningen til å omdisponere og fradele dyrka jord på eiendommer i jordvernområdene blir innskrenket, jf. jordloven ny § 8c
3. Myndigheten til å gi samtykke til omdisponering og deling i jordvernområdene plasseres hos Fylkesmannen
4. Vernet skal gjelde verdifull dyrka mark
5. Arealene bør være av en viss størrelse og mest mulig sammenhengende
6. At det settes i gang en prosess for å vurdere aktuelle jordvernområder i alle deler av landet når loven trer i kraft
7. Verneprosesser settes deretter i gang for enkeltstående områder
8. Fylkesmannen fremmer forslag ovenfor SLF, som deretter vurderer og avgjør hvilke konkrete områder som skal utredes for vern.
9. Det legges til rette for gode medvirkningsprosesser slik at grunneiere, planmyndigheter og andre får anledning til å uttale seg.
10. De strengere bestemmelsene skal gjelde fra det tidspunkt SLF har fattet vedtak om oppstart av verneprosess.

I tillegg punktene over ber departementet oss om å vurdere følgende:

1. Hva slags areal skal kunne vernes
2. Avveining mot andre samfunnsinteresser
3. Forholdet til allerede gitte tillatelser og vedtatte arealplaner
4. Virkning av vernevedtaket – dispensasjon
5. Prosess
6. Tiltak ved igangsatt saksbehandling, men før endelig vernevedtak er fattet
7. Øvrige korrigeringer
8. Økonomiske og administrative konsekvenser

Vurdering

Kommunen har fått til høring et forslag om hjemmel i jordlovens § 8 om å åpne for muligheten av varig vern av dyrket mark. Høringsfristen er satt til 10.januar 2010. Innledningsvis er det nødvendig å komme med noen kommentarer til tidspunktet for utsendelse og svarfrist på høringen. Innføring av en varig vernehjemmel er et betydelig inngrep i den lokale sjølråderetten og i lokaldemokratiet. For å sikre at alle parter har fått tilstrekkelig tid til å vurdere fordeler og ulemper av forslaget bør høringsperioden forlenges. Det er viktig at spørsmålet om mulig vernehjemmel i Jordloven får den oppmerksomhet det faktisk fortjener. Med bakgrunn i dette forhold ber vi om at Landbruks og matdepartementet vurderer fristen for hørings svar på nytt.

Bakgrunnen for forslaget om å innføre en vernehjemmel i jordloven bygger åpenbart på at de overordna myndigheter ikke lenger har tiltro til kommunene i jordvernsammenheng. Dette begrunnes i at det bygges ned verdifull dyrka mark i en størrelsesorden langt over regjeringens målsetting. Videre hevdes det at jordloven ikke har som formål å verne dyrka mark i et langsiktig perspektiv, og at det derfor er behov for en endring av denne.

Kommunen deler departementets bekymring for jordvernet, men etter vårt syn har Staten også i dag virkemidler i jordloven og plan- og bygningsloven for å påse at den nasjonale politikken følges opp i lokal arealforvaltning. At det likevel skjer en årlig omdisponering av dyrka jord i et betydelig omfang kan derfor bety at dagens virkemiddelbruk er for svak. Dersom kommunene ikke klarer å verne dyrka og dyrkbar mark kan myndigheten til å gi samtykke til omdisponering og deling plasseres hos Fylkesmannen uavhengig av om det opprettes jordvernområder.

Departementet ber kommunen om å ta stilling til store og kompliserte spørsmål som Statens landbruksforvaltning har brukt mye tid og ressurser på å utrede. Da er det beklagelig at Statens Landbruksforvaltning ikke er mer tydelig i sine anbefalinger. Det er så mange uklare momenter i utredningen at det er vanskelig å komme med en høringsuttalelse. Følgende momenter burde det vært sagt mer om i utredningen:

Hvilke arealer er det tale om å verne?

Hvilke vurderinger skal legges til grunn for vern?

Hvor store arealer totalt sett tenkes det å verne?

Hvor store sammenhengende arealer tenkes det å verne?

Selv om dette er noe av det som etterspørres i høringen, så bør utrederne ha en formening om det. Ut fra det vi leser i utredningen vet vi derfor ikke om vår kommune i det hele tatt vil bli berørt av en slik vernehjemmel. Det står i forslaget at de mest aktuelle områder for vern er områder med verdifull dyrka jord som er utsatt for utbyggingspress. Vi skjønner tankegangen bak dette, men er ikke enig i konklusjonen. Etter vårt syn er dyrka mark like mye verdt utenfor områder med utbyggingspress, og det er vel den totale nedbyggingen vi bør forsøke å redusere.

Vi er enig i at det er svært viktig å verne matjorda, men finner det underlig at dyrkbar mark ikke er tatt med som en jordressurs. I rapporten sies det bl.a.: *Det er de mest verdifulle jordressursene som bør vurderes som jordvernområder. Hva som er de mest verdifulle jordressursene med tanke på matproduksjon er et landbruksfaglig spørsmål. Jordverngruppa uttalte følgende i rapporten "Klimaskifte for jordvernet":*

"I spørsmålet om hva som er de mest verdifulle jordressursene mener Jordverngruppa det er naturlig å legge til grunn at: Dyrka mark er mer verdifull enn dyrkbar mark. Fulldyrka jord er mer verdifull enn overflatedyrka mark, som er mer verdifull enn innmarksbeite. Jord som er egnet til matkornproduksjon bør ha særlig oppmerksomhet."

Det er dyrka jord som er aktuell for vern. Arealenes kvalitet og egnethet for matproduksjon vil være et vesentlig vurderingskriterium. Det er ikke nødvendig at det drives matproduksjon på jorda i dag, for at et areal skal kunne vernes. Jordas potensial for matproduksjon er det sentrale kriteriet. Med matproduksjon menes i denne sammenheng både matkornproduksjon, dyrking av grønnsaker og poteter, men også fôrproduksjon. Jord egnet til matkornproduksjon bør ha en spesiell oppmerksomhet. Slike arealer vil også kunne være egnet til produksjon av en rekke andre krevende vekster.

Vi kan ikke forstå at all dyrka mark, uansett tilstand og dyrkingspotensiale, har større jordverdi enn dyrkbar mark. Det finnes store skogarealer på høyeste bonitets flatmark som er svært lønnsomme å dyrke opp, og stående kubikkmasse vil i mange tilfelle betale oppdyrkingen. I rapporten *Ressursoversikt fra Skog og landskap 03/2008* er det beregnet hvor mye dyrkbar mark vi har her i landet. Statistikken er basert på Digitalt MarkslagsKart (DMK), og viser at det dyrka arealet i Norge kan fordobles ved behov. I hele Østfold er det dyrkbare arealet beregnet til drøye 190.000 dekar. Av dette er det ca 50.000 dekar myr, ca 135.000 dekar skog og ca 5.000 dekar annet jorddekt areal. I Trøgstad har vi ca 13.500 dekar dyrkbar mark, og av dette er over 10.500 dekar skog og annet jorddekt areal.

Når en tar dette i betraktning vil et sterkere vern av dyrkbar mark kunne ha større betydning for det totale jordvernet enn innføring av verneområder slik departementet foreslår.

Konklusjon.

Vi er opptatt av å ha et sterkt vern av dyrka og dyrkbar mark, men ser ikke behov for å innføre en vernehjemmel i jordloven slik departementet foreslår. En slik vernehjemmel er kun tenkt å verne den mest utsatte dyrka marka i områder med utbyggingspress. Dette mener vi blir feil prioritering.

Vi mener også at en bør se på ressursene av dyrka og dyrkbar mark som en helhet og i et langtidsperspektiv. I et 100-årsperspektiv er det mindre viktig om et areal i dag er skog eller fulldyrka mark, fordi det er dyrkingspotensialet som er jordressursen. Dette bør det legges større vekt på, og det kan skje gjennom eksisterende lovverk.

Vedlegg:

Høringsbrev fra Landbruks og matdepartementet, datert 14.09.2009

Andre dokument:

Rapport – vernehjemmel i jordloven, Statens landbruksforvaltning. Hentes på departementets hjemmesider:

(http://www.regjeringen.no/pages/2240735/SLFs_rapport_Vernehjemmel_i_jordlova_150309.pdf)

Utskrift sendes:

Landbruks- og matdepartementet, e-post: postmottak@lmd.dep.no

Rett utskrift bekreftes.

POLITISK SEKRETARIAT, 02.12.09